

בסיעתא דשמיא

שיעורים בפרשת השבוע

שנאמרו בבית המדרש

'בית יהושע'

רחוב מנחת יצחק 2

עירי"ק ירושלים תובב"א

ע"י הרב"ג

ר' מנשה ישראל רייזמאן שליט"א

זום ד' פרשת בראשית | כ"ז תשרי תשפ"ד

ניתן לשמוע בקו ישיר: 03-6171105

www.kolhalashon.com





**ניתן להאזין לשיעורים
בקול הלשון
03-6171111**

**להורדת הקונטרס
באתר קול הלשון
www.kolhalashon.com**

לאור מחשבות החולפות בראש בימים האלה, חושבני שהיה כדאי ללבן יחדיו דברי הגמ' במסכת סנהדרין דף מז.

הפריש חטאתו המיר דתו ועשה תשובה

'אמר עולא אמר רבי יוחנן אכל חֶלֶב בשוגג והפריש קרבן חטאת להביאו בבית המקדש לכפרה, והמיר דתו ירד מדרך התורה והמיר דתו, ולמדו חז"ל מפסוקים שאין מומר יכול להביא קרבן לביהמ"ק, **וחזר בו** בתשובה, **הואיל ונדחה ידחה אותה בהמה שהפרישה לחטאת**, נדחתה בעת שלא היה יכול להקריבה, וצריך להפריש בהמה אחרת לכפר על אותו חלב שאכל. **איתמר נמי אמר רבי ירמיה אמר רבי אבהו אמר רבי יוחנן אכל חֶלֶב והפריש קרבן ונשתתה** והיה מנוע מלהביא קרבנו, כי שוטה אינו בר כפרה **וחזר ונשתתה** נתרפא ונעשה בר דעת ונתחייב בקרבן, **הואיל ונדחה ידחה...**

כיון דאיקטול הוא לאו כפרה וליסקו לגבוה

אמר רב יוסף אף אנן נמי תנינא שם מדובר בעיר הנדחת, שהרגו את כל יושבי העיר על שעבדו ע"ז, **היו בה קדשים** בעיר הנדחת בהמות שהיו מיועדים לקרבנות **קדשי מזבח ימותו, קדשי בדק הבית יפדו, והוינן בה** והקשינו בה **אמאי ימותו** מדוע אי אפשר להקריבם, והרי האדם שהקריב בהמה לקרבן ומת, מקריבין קרבנו אף לאחר מיתתו, מלבד חטאת שמתו בעליה שהיה מתה, עולות ושלמים כן מקריבין, וא"כ מדוע אין מקריבין אותם? ואין לומר שאין מקריבין אותן משום שהבעלים היו רשעים ופסול קרבנן משום 'זבח רשעים תועבה', זה אינו, שהרי: **כיון דאיקטול הוא לאו כפרה וליסקו לגבוה** והרי בעליהם נהרגו יחד עם כל יושבי עיר הנדחת, א"כ כבר נתכפר להם, ואינו בגדר זבח רשעים תועבה? **לאו משום דאמרינן הואיל ונדחו ידחו** א"כ יש להוכיח מכאן שאף שעבשיו אין פסול באותה בהמה, כיון שנחדתה שוב איננה ראויה להקרב.

מת מתוך רשעו לא הוא ליה כפרה

אמר ליה אביי אין להוכיח מכאן, ולעולם י"ל שבעלי חיים אינם נדחין, ויש סיבה למה שאין להקריב קרבנות שנמצאו בעיר הנדחת, כי, **מי סברת מת מתוך רשעו הוא ליה כפרה?** **מת מתוך רשעו לא הוא ליה כפרה!** והרי אנשי עיר הנדחת הרגו אותם ברשעותם, ולא שבו בתשובה, וא"כ לא היתה להם כפרה, וזהו הטעם שאין מקריבין קרבנן, משום שהוא זבח רשעים תועבה גם עכשיו, ולא משום שנדחו הקרבנות. ומביא אביי ראיה לטענתו: **דתני רב שמעיה** בדין כהן המיטמא לז' קרוביו רק אם היו אנשים כשרים 'העושה מעשה עמך', אם לא, אינו מיטמא להם: **יכול אפילו פירשו אבותיו מדרכי ציבור יטמא תלמוד לומר בעמיו בעושה מעשה עמיו**, אך אם מת מתוך רשעו, אינו נטמא לו, הרי שהמיתה איננה מכפרתו להיות ראוי לאחר מיתה.

נהרג ברשעו דלאו כאורחיה הו"ל כפרה

אמר ליה רבא לדחות ראייתו של אביי: **מי קא מדמית נהרג מתוך רשעו למת מתוך רשעו, מת מתוך רשעו כיון דכי אורחיה קמיית מת על מטתו, לא הוא ליה כפרה** ולכן אין הכהן נטמא אליו שעדיין הוא בגדר רשע שאינו עושה מעשה עמך, אבל בהרוגי עיר הנדחת: **נהרג מתוך רשעו** בלי לשוב בתשובה [כפירוש רוב הראשונים, ראה להלן] **כיון דלאו כי אורחיה מיית** כיון שלא מת כדרכו על מיטתו, **הוא ליה כפרה** במותו, וא"כ הרוגי עיר הנדחת כן נתכפרו, והא דאין מקריבין קרבנותיהן לאו משום דזבח רשעים תועבה, שכבר אינם בגדר רשעים כלל, אלא משום דבעלי נדחים שנדחו נדחו.

כיון דאיקטול תו קרי להו עבדיך

תדע רבא מביא ראיה שיש חילוק בין מת מתוך רשעו לנהרג מתוך רשעו: **דכתיב תהילים עט, מזמור לאסף ללהים באו גוים בנחלתך טמאו את היכל קדשך [וגו'] נתנו את נבלת עבדיך מאכל לעוף השמים, בשר חסי-דיך לחיתו ארץ, מאי עבדיך ומאי חסידיך, לאו חסידיך חסידיך ממש** דהיינו שלא חטאו מעולם, כמבואר ברש"י סוכה נג שהגדרת 'חסיד' היינו 'חסיד מעיקרא' שלא חטא מעולם, **עבדיך הנך דמחייבי דינא דמעיקרא** בחייהם לא היה איש כשר והיה חייב עונש מיתה, ואעפ"כ: **וכיון דאיקטול קרי להו עבדיך** כיון שנהרג, נתכפר לו ונכלל בשם עבדיך.

מאכל לעוף השמים לכפרת דין סקילה

ובמהרש"א שם הוסיף כי זה שכתוב 'נתנו את נבלת עבדיך מאכל לעוף השמים', כי בגמ' מבואר כ"פ שאע"פ שבזמן הזה בטלו ד' מיתות בית דין, דין ד' מיתות בית דין לא בטלו, כל המתחייב סקילה מצד חטאיו, מסבב הקב"ה שהוא מקבל את עונשו באיזה דרך הדומה לסקילה. והרי כל הנסקלין נתלין כדכתיב בפרשת כי תצא, וכיון שתלוהו נחשב שהוא מאכל לעוף השמים, שכן כתוב בפתרון יוסף לחלומו של שר האופים: וַיִּסַּל הָעֶלְיוֹן מִכָּל מֵאֲכָל פֶּרְעָה מִעֵשָׂה אָפָה וְהָעוֹף אָכַל אֹתָם מִן הַסֵּל מֵעַל רֹאשִׁי: וַיַּעַן יוֹסֵף וַיֹּאמֶר זֶה פְּתִילִי שְׁלֹשֶׁת הַסֵּלִים שְׁלֹשֶׁת יָמִים הֵם: בְּעוֹד שְׁלֹשֶׁת יָמִים יֵשָׂא פֶרְעָה אֶת רֹאשׁוֹ מֵעֵלְיוֹ וְתִלָּה אוֹתוֹ עַל עֵץ וְאָכַל הָעוֹף אֶת בְּשָׂרָהּ מֵעֵלְיוֹ.

וכתב מהרש"א שאלו 'עבדיך' הרי היו חייבי סקילה מחמת חילול שבת, ולכן כתוב שניתנו בהריגתם להיות מאכל לעוף השמים, שהוא כדין הנסקלין שהם נתלין למאכל לעוף השמים. כי דין ד' מיתות ב"ד לא בטלו.

ובמפרשים מבואר שאין להקשות דא"כ איך כתוב 'בשר חסידך לחייתו ארץ', והרי הם צדיקים שלמים? אלא שעיקר הדיוק הוא בין 'בשר' ל'נבלת', הצדיק נקרא 'בשר', והרשע החוטא נקרא בחייו כנבלה, כי לא שמר תורה ומצוות והיה מורד במלכות שמים, אמנם אעפ"כ כיון שנהרג, נחשב כ'עבדיך'. ואסף בוכה על שניתנה נבלתו לעוף השמים, כדברי רבא 'דכיון דלאו כי אורחיה מיית, הוה ליה כפרה'.

משקיבלו פורענותם הרי הם חסידים

וברש"י בתהילים שם מפרש שגם 'בשר חסידך' אינו עולה על צדיקים אלא על רשעים, כמבואר שם במדרש אאלו הנרצחים היו בחייהם רשעים כסוסים מזוינים: 'בשר חסידך' - והלא רשעים היו **אלא משקבלו פורע-** **נותם הרי הם חסידים** וכן הוא אומר (דברים כה) ונקלה אחיך כיון שלקה אחיך הוא, כן מפורש באגדה'. והרי לנו שיטה אחרת שאפילו רשע שנהרג, אינו נחשב רק כ'עבדיך' כדעת הגמרא, אלא נחשב גם 'חסידך' על ידי הריגתו, כן דעת המדרש. ועתה נשובה לדברי הגמ' הנ"ל:

לא בדין ישראל מיקטלי והויא להו כפרה

אמר ליה אביי לרבא, איך אתה מדמה הנהרגים דמזמור לאסף לאנשי עיר הנדחת: מי קא מדמית הרוגי מלכות להרוגי בית דין? הרוגי מלכות כיון דשלא בדין קא מיקטלי לא נהרגו ע"פ בית דין [אע"פ שבמהרש"א ביאר ענין 'דין בית דין' שניתנה בשרם לעוף השמים, אך לא נהרגו כדת תורה כמו עיר הנדחת] ולכן הויא להו כפרה, אבל הרוגי בית דין בעיר הנדחת כיון דבדין קא מיקטלי לא הוי להו כפרה במותם בלי תשובה. ולכן אין קרבנם קרב, כדין זבח רשעים תועבה, ולא מצד בעלי חיים שנדחו.

תדע אביי מביא ראיה לדבריו: דתנן לא היו קוברין אותו בקברות אבותיו אם הרגוהו בית דין, אין קוברין אותו קקברות אבותיו, שאין קוברין רשע אצל צדיק, ואי סלקא דעתך כיון דאיקטול הויא להו כפרה, ליקברו אצל צדי- **קים? ותיירץ רבא לאביי: מיתה וקבורה בעינן בנהרג בבית דין, לא די לו ההריגה לכפר עליו, רק לאחר הקבורה תהיה לו כפרה. משא"כ בהרוג ע"י גויים, אפילו קודם הקבורה נקרא 'עבדיך' לדעת הגמרא, ו'חסידך' לדעת המדרש. ע"כ הסוגיא.**

נמצינו למדים בנהרג בחטאו בלא תשובה

היוצא לנו מכל זה, דנחלקו אביי ורבא בכפרת רשע שנהרג. דעת רבא שהמת בדין ב"ד נתכפר רק לאחר מיתה וקבורה, והנהרג ע"י גוי, מיתתו מכפרתו, וגם לפני הקבורה נקרא בשם 'עבדיך'. ודעת אביי שבמת ע"פ ב"ד אין כפרה כלל במותו וקבורתו, כיון דבדין הרגוהו, אבל בנהרג ע"י גוי מודה אביי לדרשא דמזמור לאסף שבוודאי נתכפר לו תיכף במותו, אפילו מת מתוך חטאו ולא שב בתשובה נתכפר לו לגמרי, והרי הוא בגדר 'עבדיך', ולדעת רש"י בתהילים ובמדרש שוחר טוב, נקרא גם 'חסידך'.

מביאים הנהרג ע"י גויים בחטאו לקברי אבות

וכתב החת"ס בשו"ת יו"ד סי' של"ג בדין יהודי שנהרג ע"י גויים, האם יכולים לקבור אותו בקברי אבותיו. אף שבדרך כלל נשמרים מאד שלא לקבור מחלל שבת אצל שומר שבת. ופסק החת"ס הלכה למעשה שגם אם

היה מבורר שההרוג היה פושע בחייו, עכ"ז מדברי הגמ' הנ"ל מסקינן שמי שנהרג ע"י גויים, אין מחלקין בין שומר תורה ומצוות למי שלא שמר תורה ומצוות, ושפיר יכולים לקבור אותו אצל ישראל.

ולמען האמת ייאמר, ששם בשו"ת חת"ס לא מדובר ברשע שנהרג, אלא ביהודי פשוט שנהרג, אלא שהחברא דדישא לא הסכימו לקבורו אצל אבותיו, בטענה שמכיון שנהרג ע"י גויים, מסתמא היה מחויב באחד מד' מי- תות ב"ד, כמבואר בגמ' שאע"פ שבטלו ד' מיתות, דין ד' מיתות ב"ד לא בטלו, וא"כ איך יהא מותר לקבורו אצל אבותיו? לזאת השיבם החת"ס שאפי' לטענתכם להוכיח מזה שהיה חוטא בחייו, אעפ"כ כיון שנהרג, הוה ליה כפרה, ולא רק אחר הקבורה אלא גם קודם הקבורה נחשב כעבדין וחסידין, ואף לפני הבזיון שאכל אותו העוף כבר נקרא כן, וראוי הוא להקבר אצל אבותיו.

זכות אבות הרוגי מסיבת אשמורת ש"ת סייעתם

נחזור לענייננו, יש הרבה שמועות שההרוגים באשמורת הבוקר בשבת שמיני עצרת לא באו לשם לשבת אחים גם יחד לזמר י"ה אכסוף נועם שבת, וגם לא ניגנו הניגון של ההקפה השישית, לצערינו ולדאבון לב היו שם תינוקות שנשבו ששכחו עיקר שבת וכסבורים ששבת איז פרייטיג כלשון כ"ק מהר"א מבעלזא זי"ע, אך מדברי הגמ' והחת"ס למדנו שאין זה שום נפק"מ כלל כעת, בוודאי היה זה נפק"מ בחייהם, אך כיון שנהרגו ע"י גויים, נפסק שהם נכללים בגדר 'עבדין' ולדעת המדרש גם 'חסידין'.

מזמור לאסף על שנעשו עבדין וחסידין בשעה אחת

אינני אומר 'קבלו דעתי' ויכול כל אחד לחלוק על דברי בראיות, סוף סוף כל אחינו בני ישראל אלה, היו נכדים ונינים מאנשים כשרים וצדיקים מלפני חמשה או עשרה דורות, יתכן שחלקם היו צאצאים לאדמו"רים וגאונים קדושים וטהורים, פעמים שאדם מגיע למצב ירוד ונמוך כל כך שכבר אין תקוה להחזירו בתשובה, מי יוכל לומר שהוא יודע חשבונות שמים, אבל יתכן מאד שזכות אבותם ואמותיהם מגן עדן מסייעתם לגלגל רגליהם למקום ההוא, שיבואו לחיגא ההיא בסיבות מסיבות שונות, שאין בזה שום שכל והבנה כלל, מיהו בר דעת שילך לחגוג חגיגות סמוך אצל גבול עזה, אלא שזכות אבותיהם סייעתם למען לא ידח ממנו נדח, וכבר נתכפרו בהריגתם. ומעתה הגיעו לתיקונם השלם, אפילו להתגלגל אינם צריכים, וכבר לא נפק"מ כלל מה שעשו בחייהם חילול שבת וכו' וכו'.

בתוך האבל והצער הגדול והנורא שאסף בוכה הרי פתח בתיבת 'מזמור', כבר אמרו חז"ל 'מזמור לאסף, קינה אסף מבעי ליה?' יתכן שגם זה נכלל במזמורו, שאנשים כאלה שלא היו מעולם בחייהם בגדר 'עבדין וחסידין', באו ברגע אחד להגדרה כזו. בכה רבי יש קונה עלמו בשעה אחת.

הסכמת רוב הפוסקים שמתכפר אף בלא תשובה

השי"ת ירחם עלינו שנזכה בחיינו בריאים ושלמים להגיע לדרגת 'עבדין' ו'חסידין', מי יוכל לומר שהוא עבד ה', וכי כל מי שלובש כובע חסידי נחשב כעבד ה' למעלה, לב יודע מרת נפשו, וה' יודע את האמת שלנו. אנשים הללו שנהרגו בשמחת תורה, אף אם נאמר שמתו מתוך רשעם, נפסק בגמרא ע"י אב"י ורבא שהם נקראים 'עבדי השם', ורוב רובם של ראשונים ואחרונים מפרשים דבריהם שמדובר בלי לשוב בתשובה כמו שביאר הש"ך בסי' ש"מ, [מלבד ה'עטרת זקנים' בשו"ע שנקט כדברי המאירי ואולי גם רבינו יונה שמיירי הסוגיא עם תשובה] וכמו שבירר הגאון מטשעבין זי"ע ב'דובב מישרים' סי' כ"א, שהכונה בלא תשובה, ואעפ"כ כיון שנהרגו ע"י גויים, הם נקראים 'עבדין וחסידין'. ושפיר יכולים לכתוב על קבריהם הטריים 'פה נטמן עבד ה'...'.

לראות הנהרגים כעבדי השם ולהתפלל לנקמתם

וגם התביעה והבקשה מהקב"ה על נקמה מהגויים, היא כמי שהרגו עבדי ה', וכלשון הפסוק 'נקמת דם עבדיו השפוך', לאחר שנהרג ע"י גוי, אין בודקין אם היה לו ציצית להחשב 'עבדיו', כי ברגע שנהרג ע"י גוי, נקרא עבד ה', אע"פ שהיה נוכח שם באותה מסיבה בסיבה שונה ומשונה. דמו דם ישראל דם עבדי ה'.

נהרגו מתוך רשעם ומקרי קדושים וחסידים

כתב מהרי"ל בשו"ת סי' ע"ב – גם בימיו היו גזרות ושפיכות דם ישראל הרבה: 'ומה שכתבת בהני דנהרגו

דמקרי קדושים וחסידים, הן הכי נמי, קרא נמי כתיב, נתנו את נבלת עבדיך, ומוקמינן בהני דנהרגין מתוך רשעם'. וכדברי רש"י שגם נקראים 'חסידך', והוא מוסיף גם תיבת 'קדושך'.

ומסתמא מכאן מקור למנהג ישראל לכתוב על הרוג 'קדוש' מבלי לבדוק במעשיו, אפילו מחלל שבת בפרהסיא, ולא זכה לשמור אפילו שבת אחת בימי חייו, יכולים לכתוב עליו 'קדוש'. מבלי להבין טעם לזה, עלינו להתבטל לדעת תורה. הגם שאין אתנו יודע עד מה.

התפלל דוד שלא ימותו מיתת עצמם לכפרתם

מצאנו חבר לפרש 'מזמור לאסף' על ענין זה, בספר 'עטרת צבי' [על מסכת סנהדרין, בן הג"מ רבי יעקב יהושע, בן ה'מחנה לוי', בן ה'הפלאה' זי"ע, היה שמו רבי צבי הירש כשם הרה"ק רבי הערש טשארטקובער אביו של בעל ההפלאה] שבדברי הגמ' בסנהדרין דף מ"ז יש להבין הפסוקים הפלאיים בתהילים, שדוד המלך 'מאחל' לאחיתופל ושאר שונאיו שיהיו נהרגים ולא ימותו מיתת עצמם, ירדו שאול חיים, כלומר שלא ימותו מיתת עצמם, וכן עוד הרבה פסוקים. כי באמת אסור להתפלל על רשע שימות מיתת עצמו, כדכתיב יתמו חטאים ולא חוטאים, והרי לא יתכפר לו עי"ז, ויצטרך שוב להתגלגל, כמבואר במ"ב בענין מפטיר יונה ביוה"כ, והרבה יותר יש לבכות על מיתת רשע ממיתת איש כשר, כי טוב יום המות מיום הולדו, מי ששמר תורה ומצות, ב"ה הגיע לתכליתו, אבל הרשע שחילל שבת, צריך לבכות עליו שעדיין יש לו דרך ארוכה עד לכפרתו, אבל ההרוג ע"י גוי, אף שהיה רשע, הרי הוא מאושר. ולכן לא ביקש דוד המלך על הרשע שימות מיתת עצמו, אבל כשיהרג הרשע ע"י גויים, יהיה לו כפרה, וזהו טובתו.

אסור לנו לדבר ואסור לנו לחשוב כן, אבל יתכן שאם ניסינו להחזיר את הרשע בתשובה הרבה פעמים, והמצב מוכיח להדיא שכבר אי אפשר להשיבו בתשובה, מותר להרהר עליו פסוקי תהלים כאלה שה' יעזור שיתתקן בדרך שיתוקן במהרה, מאוד כואב לומר את זה, אבל 'כי לא ידח ממנו נדח', ויש מציאות ש'ירדו שאול חיים', היא ברכה בעבור תיקונו הנצחי.

וכתב שם ב'עטרת צבי' 'האדם שהרשעים רודפים אותו, יכול להתפלל שיומתו ויפול בשחת יפעל, כי היכי דלהוי להו כפרה'.

אמנם מאידך גיסא עלינו לבכות ולהתאנח כאילו מתו אלף ומאתיים עבדי ה', חסידים וקדושים, אף שהיה שם מה שהיה שם, בחמורות וחמורות שבחמורות, כבר היתה להם כפרה שלימה בהריגתם.

מתאבלים ואומרים קדיש על מומר הנהרג בידי גוים

כתוב בשו"ע יו"ד סי' ש"מ 'הרגיל לעשות עבירה, מומר, שנהרג בידי גויים, מתאבלים עליו', אף שאין מתאבלין על מיתת מותר, אדברה, כיון שנהרג בידי גויים, מתאבלים עליו, וכן פסק הש"ך בס"ק ט'.

וכן נפסק בשו"ע יו"ד סי' שע"ו, מומר שנהרג בידי גויים, בניו אומרים עליו קדיש, כאילו היה איש כשר. וביאר הט"ז והש"ך שהמקור הוא מדברי הגמ' הנ"ל, דכיון שלא מת מיתת עצמו אלא נהרג, הוה ליה כפרה במותו.

די בהריגת יהודי כשר אחד לקבוע ג"י תענית וסליחות

אינני מדבר על כלליות הצרה, כי די לנו אם היה שומר שבת אחד בתוך הנהרגים, ולדאבון לב היו בין ההרוגים הרבה שומרי שבת, ובזה די ודי לזעזע את כל העולם מסוף העולם ועד סופו, לצערינו נהפכנו ללב אבן מרוב הצרות, והרי בשנת תשפ"ג נהרגו כמה וכמה שומרי שבת ע"י צמאי דם, אלא שהמספר לא היה כ"כ גדול, לכן היה זעזוע רק לכמה ימים בלבד, לא נתאספו כל ישראל לימי תפילה בהתעוררות עצומה.

הרה"ק מקלויזנבורג זי"ע היה מספר מעשה שהיה בימי המהרי"ל, אז גם היו גזירות ע"י הגויים שרצחו בני ישראל. יהודי אחד עבר על הגשר שמעל הנהר, וחבירו צעק לו מרחוק תיזהר לבל להמשיך ללכת עד סוף הגשר יי הרוצחים עומדים שם, מרוב פחד קפץ היהודי לתוך הנהר ומת. ומהרי"ל גזר תענית ג' ימים לילה ויום ברציפות, כמו בימי מרדכי ואסתר, וגם תיקן סליחות מיוחדות על אותה הצרה, ואח"כ עזר השי"ת ונתבטלה הגזירה.

בימי המהרי"ל נזעזעו על הריגת שתי יהודים, מה נאמר אנן על אלף ומאתיים יהודים, מבהיל על הרעיון.

וכ"ש שכבר יודעים בבירור שמתוכם היו שומרי תורה ומהדרין במצוות וקובעי עתים לתורה בתכלית השלימות והיראה, וא"כ אפילו לולא הגמרא הנ"ל הצרה קשה עד מאד, אבל באמת אין להקל ראש ע"י השמועות שהיו ביניהם מחללי שבת, שונאי ישראל, שמאליים שבשמאליים וכו' וכו', כי כל החשבונות האלה כלו והלכו להם באותה שעה קשה שנתנו את נבלת **עבדיך** מאכל לעוף השמים.

והלכת בדרכיו להחשיבם כעבדיך בהריגתם

תתוב 'והלכת בדרכיו', עלינו ללכת בדרכיו של הקב"ה, אם אצלו ית' נגמרו כל החשבונות ונתכפר להם בשלי-מות, גם אצל בני ישראל נגמרו כל החשבונות.

אמנם מאידך גיסא מותר לחשוב מה שהיה שם לפני המעשה, כדי להצדיק את הדין, כדי לומר פסוק דפרשת האזינו 'הצור תמים פעלו, כי כל דרכיו משפט, א"ל אמונה ואין עול, צדיק וישר הוא'. וכפי החשבון הנ"ל שיתכן שזכות אבותם ואמותם מסייעתם, היות ולא היו יכולים לשוב בתשובה ע"י דרך אחרת, נהרגו באופן כזה, כדי להכליל ב'חסידיך ועבדיך', ויוכלו לקבור אותם אצל הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע והרה"ק רבי עקיבא איגר זי"ע, שגם להם יש נכדים שנתרחקו מתורה ומצוות, ביודעי ומכירי קאמינא, כי ע"י ההריגה נתכפר להם בשלימות, כמבואר בגמ' וכמו שנפסק בשו"ע. וממילא עלינו להכות ראש בקיר ולשווע על שנתנו הרשעים נבלת עבדיך ובשר חסידיך לחיתו ארץ. כי גם כשלא נתנו להם אפשרות לחיות אם לא יקדשו שם שמים, ולא מתו על קידוש ה', בעצם כך שנהרגו ע"י גויים, נתכפר להם בשלימות, והרי הם עבדיך וחסידיך.

וכל אחד יאמר לעצמו, איפה אתה ואיפה הם, הלוואי שאזכה בחיים חיותי מתוך בריאות שלימה ואיתנה להיות בגדר עבד ה', ולוואי ולוואי גם בגדר חסיד, כי לא השטריימל מגדיר את החסיד האמיתי, ויש עוד הרבה מה להתייגע לזכות להיות בכלל עבדי ה', ה' ירחם שנזכה לכך בחיים חיותינו, לעלות על הסולם של רבי פינחס בן יאיר, עבדיך, חסידיך וקדושיך.

האומר שאין להתאבל על שכזה צריך כפרה וסליחה

אי' בשו"ת מהר"ח אור זרוע [בן בנו של ה'אור זרוע'] סימן י"ד 'אדם שעבר עבירה שיש בו חיוב מיתה, מת מתוך רשעו אין מתאבלים, נהרג בידי גויים מתאבלים. **ומי שאמר שאין להתאבל על שכזה, אם כן יש בדיבורו ששום הוצאת לעז עליהם ומדמה אותם ח"ו למת מתוך רשעו, פשיטא שזה הדיבור עצמו צריך כפרה וסליחה**, ולא להוכיח באתי, כי מי אני ומה חיי עפר רימה ותולעה, ואני תלמיד ומדוכא, ואתה גדול ממני בתורה, אך כיון שאתה כותב לי בשאלתך בכינוי 'שאר' הריני אומר לך כן, **ואם היית שומע לעצתי היה נראה לי שעל הדבר שיצא מפין, צריך אתה לקבל תענית שני וחמישי עד ראש השנה**'. ומסיים: 'חסתי עליך כדין ראה ת"ח שעבר עבירה בלילה, שמא עשה תשובה, וזדאי עשה תשובה... ואתה יודע בטוב מה לעשות, אך כתבתי את אשר בלבבי ועצתי, וה' ירחם שיבא משיח צדקנו ויפיל כל אויבינו וישבר וימגר את כל הקמים עלינו לרעה, אמן כי"ר'.

הרי שצוהו להתענות שני וחמישי עד ראש השנה [לא ידוע באיזה תאריך בשנה מדובר] על שהוציא מפיו דיבור של זלזול על אנשים שנהרגו מתוך רשעם.

לכן עלינו להזהר בימים האלה, כששומעים דיבורים שכאלה, שהם היו רשעים שהלכו למסיבה של חילול שבת סמים ועבודה זרה, מה לך לדבר כן, כשהקב"ה כבר כיפר עליהם בשעת רציחתם, וכי אתה דיין יותר מהקב"ה בכבודו ובעצמו? הקב"ה רוצה שיהיה כתוב על מצבת קבורתם 'פ"נ עבד ה', חסיד וקדוש' ואתה מזלזל בו?

ננשים רוצים להחליש את הזעזוע ע"י חשבונות כאלה, בו בזמן שאין בזה שום שכל, כי אפילו שתי אנשים כש-רים שמתו, די בתוקף הזעזוע להתענות שלשה ימים לילה ויום עם סליחות, כמו שתקין מהרי"ל כ"ש שנהרגו מספר נורא נוראות שלא שמענו ולא שמעו אבותינו.

זכו קדושי המסיבה להעלות ג' הקליפות במותם

ולפי מה שנתבאר בעשי"ת בענין התעלות הניצה"ק משלשה קליפות הטמאות, שהוא ע"י בעל תשובה שבא ממקום רחוק, נמצא שכל אלו מהנרצחים שאכלו נבלות וטריפות בימי חייהם, היה עליה לכל אלו הניצה"ק

בשעת הרצח, יותר ממה שצדיקים גמורים מעלים רק מקליפת נגה בלבד.

אין ספק שהרהרו תשובה לפני שמתו על יהדותם

ענתה נוסף עוד [רק כתוספת ולא כעיקר הדבר] מדברי מהר"ם שי"ק באו"ח סי' קמ"ג שבמצב שכזה שה' גויים הרגו מבני ישראל, אפילו אם היו רשעים בחייהם, אין ספק שהכל חזרו בתשובה ברגע אחרון, בראותם שרדף אחריהם גורל היהודי בגלותו, אפילו בשבת שמני עצרת כשהם התרחקו מהערים שעושים שם הקפות ברחובות קריה, והלכו לקצה העולם לחגוג שם, והנה הגורל היהודי רודף אחריהם גם שם, אין ספק שהרהרו בתשובה ברגע אחרון.

הרהרו בתשובה ובאו אף לכלל חסידך

הזכרנו את דברי מהר"ם שי"ק רק כהוספה לצאת ידי חובת שיטת המאירי שהנהרג נתכפר לו רק עם תשובה, אך כאמור רובא דרובא מרבוה"ק אין מסכימין לכך, אלא שנתכפר להם ע"י ההריגה עצמה. גם אם זה בעינינו כחק בלי טעם.

ומבואר בכמה ספה"ק שהחילוק בין שם 'עבדיך' לשם 'חסידך' המובא ברש"י ומדרש שוחר טוב, תלוי אם היה שם הרהור תשובה כדברי מהר"ם שי"ק, אז נקרא 'חסידך' כד' המדרש ורש"י בתהילים, ואם לאו, נקרא 'עבדיך' כפשטות הסוגיא בסנהדרין.

אל תתרשל לנקום דם הנחשלים שזינב עמלק

אי' ב'תורת משה' פרשת בשלח ו'יאמר משה אל יהושע בחר לנו אנשים וצא הלחם בעמלק מחר אנכי נצב על ראש הגבעה ומטה האלהים בידי':

יש לפרש דהנה לא נפחדו ממלחמת עמלק כ"א אותן שפלטתן הענן כפרש"י (פ' כי תצא) חסרי כח מחמת חטאם שהי' הענן פולטן דעליהם שלט, והנה זה הי' שבטו של דן שהי' פסלו של מיכה ביניהם ונתחייבו מיתה לשמים ואם כי לא נמסרה לב"ד כי לא היו עדים והתראה, מ"מ משמים מסרוהו למלכות עמלק דדין ארבע מיתות לא בטלו ומעתה אין טעם להזדרז להלחם נגד עמלק'.

אך האמנם ראוי לכל גודר גדר להציל עמו מיד אויביהם ולהתפלל אל ה' שיגלה החוטאים בענין שיענשו בידי ישראל ולא ע"י שונאיהם וזה היתה תפלת יהושע במעלת עבן עד שהודיעו הקב"ה ע"י גורל מי הוא החוטא ההמיתו והענישו, והנה כי כן כבר ראוי היו אלו להנצל מעמלק עד אשר יתן מהשי"ת רשות לב"ד ישראל לה' ענישם וזה הבטיח משה ליהושע שיצא וילחם בעמלק כי עתיד הוא להתפלל אל ה' שיתן מטה אלקים בידו להעניש החוטאים ולא יתן מטהו ביד הרשעים העמלקים'.

יהושע בן נון לא נזדרז לנקום בעמלק, כיון ששלט עמלק רק על החוטאים שפלטן הענן, כדכתיב ו'יזנב בך כל הנחשלים אחרך', ממש כאותה חבורה ד'רעים' שברחו מקדושת הסוכה וההקפות, וגם חקקו על דגלם צורת ע"ז מהודו, היה יהושע סבור שהקב"ה מסר אותם בידי עמלק מחמת חטאם ופשעם, שלקחו עמהם פסל מיכה, פסלו של דן, וא"כ אין מקום לנקום דמם? אולי התפלל עליהם דן זקנם שיהיה להם תיקון ע"י הריגה זו.

עד שאמר לו משה רבינו שאעפ"כ רצון ה' לנקום נקמת עמלק, כי מטה האלקים בידי משה, כמובן שלא מדובר על נקמות עצמיות, אלא הקב"ה צוה לנקום מעמלק על כך, כי אין עמלק יכול לקחת מטה הקנאות ולכלות הרשעים, אדרבה אין השם שלם ואין הכסא שלם עד שימחה זרעו של עמלק.

וכל שנה ושנה אנו עושים 'שבת זכור' לזכור מעשה עמלק שהרג את הנחשלים אחרך, מי שאומר שהיה מגיע ההם, עדיין לא עשה שבת זכור מימיו. ולכן העלים הכתוב ולא הזכיר מעשיהם הרעים, רק כתוב ברמז 'נחש' לים' ונלאו לפרש תיבה זו, כי באמת ע"י ההריגה כבר נתכפר להם אפילו על עבודה זרה.

1.200 עובדי השם קדושים וחסידים עליון הי"ד

ולכן עלינו להזהר על דברינו מאד, לא לזלזל ח"ו באלף ומאתיים הנהרגים, מדובר כאן על 'עבדיך' ועל 'חסידך', עבדי ה' חסידי עליון.

אחד מהחברים הרה"ח רבי ישעיה וועבער שליט"א מספר, כי חתנו הוא שליח חב"ד במושב הסמוך פפתח תקוה, וסיפר ששלשה בחורים מאותו מושב הלכו להשתתף באותה מסיבת רחוקים, כשהתחיל מעשה הרצח, התקשרו תיכף להוריהם וסיפרו מה שנעשה שם לפני עיניהם, צעקו שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד ומיד נשתתקו ודמו. זכרונם לברכה. והרי זה ממש כדברי מהר"ם שי"ק הנ"ל, ולכו"ע הם בגדר 'עבדיך' וגם בגדר 'בשר חסידיך'.

יש תקוה לרוח תשובה ואנו אל לנו להחמיצה

כמובן מתוך המעשה שכפי הנראה ההורים הם אנשים כאלה שעונים לטלפון בשבת ויו"ט רח"ל, הם עוד ישובו בתשובה, כי אין ספק שעכשיו אחר מעשה נורא כזה, יבא רוח תשובה גדולה מאד בארץ ישראל, כי אפילו השמאליים ביותר התייאשו מדמיונותיהם, כל מה שבנו כמה שנות דור, התנפץ בפנים, ה' ירחם שהחרדים לדבר ה' לא יפסידו את הרוח תשובה, כמו שאמר ה'לב שמחה' מגור זי"ע שלאחר מלחמת תשל"ד ירד בעולם רוח תשובה, והחרדים זלזלו ולא זכו לקחתה, והלך הרוח תשובה להרחוקים וזכו הרבה לשוב בתשובה, הבה נזכה עתה להיות חלק מרוח התשובה, וה' ירחם על כולנו ויעביר מאיתנו רוח טומאה.

אבא שבשמים אנו מקבלים לשמור שבת כהלכתה

שמענו עוד שהיו שתי בחורים שם באותה מסיבה, וכשראו שהסכנה מתקרבת אליהם, הקימו קולם וצעקו 'אבא שבשמים אנו מקבלים על עצמנו לשמור שבת כהלכתה, ונצלו ממות לחיים ב"ה'.

הצור תמים פעלו דם עבדיו השפוך יקום

אמנם אלו שנהרגו, בלי ספק שהכל בהשגחה פרטית, כי הצור תמים פעלו וכל דרכיו משפט, וכאמור שיתכן שהם לא היו זוכים לשוב בתשובה, ועי"ז באו לתיקונם השלם. אין אנו יודעים חשבונות שמים, כך אנו מאמינים שהקב"ה לא נרדם ולא ישן, כי הנה לא ינום ולא ישן שומר ישראל, אנשים אחרים נרדמו על משמרתם, היחיד שאינו יושן הוא הקב"ה, ויש לו חשבון פרטי בפרטי פרטיות על כל אחד בפני עצמו, ובמקום שאתה מוצא גדולתו של הקב"ה שם אתה מוצא ענותנותו, כל החשבונות היו עד לרגע הרציחה, לאחר שנרצח, נתכפר להם בשלימות, ואדרבה אין שמו ואין כסאו שלם עד שינקום נקמת דם עבדיו בשלימות. ואנו מתפללים כי **זְכוּתָם** של הקדושים תגן עלינו ועל כל ישראל שלא ישמע עוד שוד ושבר בגבולינו, ונזכה לשוב בתשובה שלימה מתוך נחת והרחבת הדעת.

אֲחִינוּ כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל. הַנְּתוּנִים בַּצָּרָה וּבַשְּׁבִיָּה. הָעוֹמְדִים בֵּין בָּיִם וּבֵין בֵּיבְבָשָׁה. הַמְּקוּם יָרֵחַם עֲלֵיהֶם וְיוֹצִיאֵם מִצָּרָה לְרוֹחָהּ. וּמֵאֲפֶלֶה לְאוֹרָהּ. וּמִשְׁעָבוֹד לְגָאֻלָּהּ. הַשְּׂתָא בְּעֵגְלָא וּבְזֶמֶן קָרִיב. וְנֹאמַר אָמֵן: